

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 138/2010-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. júna 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti P. T., P., zastúpeného advokátom JUDr. M. L., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 316/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 16 C 105/2005), za účasti Okresného súdu Piešťany, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. T. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 316/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 16 C 105/2005) porušené bolo.

2. Okresnému súdu Piešťany prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 316/2008 konal bez zbytočných prietahov.

3. P. T. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Piešťany povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Piešťany je povinný uhradiť P. T. trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. L., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. marca 2010 doručená sťažnosť P. T., P. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. L., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 316/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 16 C 105/2005).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ doručil 16. augusta 2005 Okresnému súdu Trnava návrh na zrušenie a vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj „BSM“). O predmetnom návrhu konal Okresný súd Trnava pod sp. zn. 16 C 105/2005.

V sťažnosti sa ďalej uvádza:

„Ostatné pojednávanie vo veci sa konalo 31. 10. 2006, keď OS Trnava odročil pojednávanie na neurčito za účelom znaleckého dokazovania.

V súvislosti s prechodom výkonu súdnictva k 01. 01. 2008 bola predmetná vec odovzdaná z Okresného súdu Trnava na Okresný súd Piešťany, bola jej pridelená spisová značka 7 C 316/2008 a bola pridelená na prejednanie zákonnej sudkyňi JUDr. L. Ch., ktorá neurobila žiaden procesný úkon.“

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol o nej nálezom, v ktorom vysloví porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 316/2008 a prikáže okresnému súdu v označenom konaní konať bez zbytočných prietáhov. Zároveň sťažovateľ žiada, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 € a úhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 254,88 €. Primeraného finančného zadost'učinenia sa sťažovateľ domáha z dôvodov, že v dôsledku dosiaľ neskončeného konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov nemá dostatok finančných prostriedkov na splácanie hypotekárneho úveru, ktorý si zobral pre účely vyriešenia svojej bytovej otázky.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 138/2010-8 z 25. marca 2010 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľa a predsedníčka okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenie právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčky okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení

neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedička okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr 336/2010 z 26. apríla 2010, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 30. apríla 2010, okrem iného uviedla:

„Z obsahu spisového materiálu vedeného pod sp. zn. 7 C 316/2008 som zistila, že sťažovateľ ako žalobca podal na Okresnom súde Trnava dňa 16. 08. 2005 žalobu proti žalovanej J. T. na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Vec bola pridelená sudkyňi JUDr. J. H. Okresný súd Trnava bol v predmetnej veci miestne príslušný do 31. 12. 2007. Od 01. 01. 2008 v súvislosti s prechodom výkonu súdnictva z Okresného súdu Trnava je miestne príslušný Okresný súd Piešťany. Predmetná vec bola pridelená na rozhodnutie zákonnej sudkyňi JUDr. L. Ch., ktorá neurobila žiaden procesný úkon. Dňa 22. 07. 2009 bola vec pridelená v rámci prerozdelenia spisov novovymenovanej sudkyňi JUDr. N. K., ktorá nariadila termín pojednávania na deň 28. 06. 2010 o 13.00 hod. Dňa 30. 09. 2009 bola Okresnému súdu Piešťany doručená sťažnosť sťažovateľa P. T., ktorú som vyhodnotila ako opodstatnenú. Prietahy v predmetnom konaní boli spôsobené objektívnymi okolnosťami súvisiacimi s množstvom odovzdaných spisov z Okresného súdu Trnava a nedostatočným personálnym obsadením Okresného súdu Piešťany, keď civilnú agendu vybavovali iba štyria sudcovia, pričom mal každý sudca vo svojom oddelení 900 nevybavených spisov a po nástupe novovymenovaných sudkýň má každý civilný sudca vo svojom oddelení 550 nevybavených spisov.“

II.

Z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 316/2008 ústavný súd zistil tento priebeh namietaného konania:

1. Dňa 16. augusta 2005 bola Okresnému súdu Trnava doručená žaloba sťažovateľa o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorá bola vedená pod sp. zn. 16 C 105/2005.

2. Uznesením z 19. decembra 2005 Okresný súd Trnava vyzval sťažovateľa, aby doplnil svoj návrh na konkretizáciu a špecifikáciu vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov; sťažovateľ na predmetnú výzvu reagoval podaním z 27. januára 2006, ktorým doplnil pôvodný návrh.

3. Dňa 15. februára 2006 Okresný súd Trnava vyzval sťažovateľa, aby v lehote 10 dní predložil všetky doklady o veciach, ktoré patria do BSM; sťažovateľ na výzvu reagoval podaním, ktoré bolo Okresnému súdu Trnava doručené 6. marca 2006.

4. Dňa 6. apríla 2006 Okresný súd Trnava opätovne vyzval sťažovateľa na predloženie konkretizácie hnutelných vecí jednotlivo po položkách s uvedením roku nadobudnutia a uvedením ich nadobúdacej ceny; sťažovateľ na výzvu reagoval 22. mája 2006 predložením požadovaného zoznamu.

5. Okresný súd Trnava prípisom z 12. júna 2006 vyzval odporkyňu, aby sa vyjadrila k veci; vyjadrenie odporkyne mu bolo doručené 25. septembra 2006.

6. Dňa 28. septembra 2006 sa vo veci konalo pojednávanie, na ktorom boli vypočutí sťažovateľ, odporkyňa a zástupca odporkyne; pojednávanie bolo odročené na 31. október 2006.

7. Na pojednávaní konanom 31. októbra 2006 bol vypočutý svedok, následne bolo pojednávanie odročené pre účely ustanovenia znalcov.

8. Okresný súd Trnava svojimi uzneseniami č. k. 16 C 105/05-82, č. k. 16 C 105/05-83 a č. k. 16 C 105/05-84 zo 6. decembra 2006 rozhodol o ustanovení znalcov z odboru stavebníctva, z odboru bytového zariadenia a z odboru cestnej dopravy.

9. Na základe žiadosti znalkyne z odboru stavebníctva jej Okresný súd Trnava zaslal 21. januára 2007 predmetný súdny spis.

10. Dňa 29. marca 2007 bolo Okresnému súdu Trnava doručené nesúhlasné vyjadrenie sťažovateľa k znaleckému posudku k stanoveniu hodnoty nehnuteľnosti.

11. Dňa 28. júna 2007 Okresný súd Trnava urgoval sťažovateľa a odporkyňu, aby sa vyjadrili k ďalšiemu znaleckému posudku.

12. Dňa 30. júla 2007 Okresný súd Trnava rozhodol o priznaní znalečného.

13. V zmysle § 18b ods. 1 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov došlo v posudzovanej veci k 1. januáru 2008 k prechodu výkonu

súdnicstva z Okresného súdu Trnava na okresný súd, ktorý v ďalšom období vo veci nekonal.

14. Sťažovateľ doručil 30. septembra 2009 okresnému súdu sťažnosť na priet'ahy, ktorú predsedníčka okresného súdu vyhodnotila ako opodstatnenú, pričom v odpovedi uviedla, že v záujme zjednania nápravy dohliadne na zabezpečenie nariadenia pojednávania na čo najskorší termín.

15. Dňa 27. apríla 2010 okresný súd nariadil pojednávanie vo veci na 28. jún 2010.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný urobiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ktoré ústavný súd uplatňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd vychádzajúc zo skutočnosti, že predmetom namietaného konania pred okresným súdom je rozhodovanie o žalobe sťažovateľa, ktorou sa domáha vyporiadania bezpodielového

spoluvlastníctva manželov, konštatoval, že ide o konanie, ktoré nemožno považovať za právne zložité vzhľadom na skutočnosť, že tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, v rámci ktorej sa už sformovala stabilizovaná judikatúra.

Pre rozhodovanie súdu vo veciach, ktorých predmetom je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, je potrebné predovšetkým určiť (stanoviť) okruh vecí tvoriacich jeho predmet, zistiť ich hodnotu ku dňu zániku manželstva a napokon rozhodnúť o jeho vyporiadaní. Pri oceňovaní vecí v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva ide spravidla o posúdenie skutočností, ktoré si vyžadujú odborné znalosti, a preto nie zriedka vyvstáva potreba ustanovenia znalca podľa § 127 OSP. Faktickú zložitosť vecí preto v takýchto veciach nemožno vylúčiť a môže byť vyvolaná počtom a povahou vecí tvoriacich predmet bezpodielového spoluvlastníctva, súhlasným alebo nesúhlasným stanoviskom účastníkov konania o veciach tvoriacich predmet bezpodielového spoluvlastníctva, ako aj potrebou zisťovania ich hodnoty ku dňu zániku manželstva prostredníctvom znaleckého dokazovania.

Uvedené skutočnosti sa prejavili aj v namietanom konaní, a preto ústavný súd pripúšťa faktickú zložitosť vecí, ale v tejto súvislosti zároveň považoval za potrebné poukázať na svoju judikatúru, podľa ktorej ani faktická zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prieťahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce a nečinnosťou bez relevantného právneho dôvodu (m. m. I. ÚS 47/96).

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd pri preskúmaní predloženého spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľ prispel k zbytočným prieťahom v namietanom konaní.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, je samotné konanie súdu.

Z predloženého spisu okresného súdu vedeného pod sp. zn. 7 C 316/2008 (pôvodne vedeného Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 16 C 105/2005) vyplýva, že v období, keď bol vo veci príslušný Okresný súd Trnava, sa vo veci konalo v zásade plynulo, t. j. bez neodôvodnených prietáhov. Po prechode súdnictva (od 1. januára 2008) až do 27. apríla 2010 (nariadenie pojednávania na 28. jún 2010) však okresný súd vo veci bez akéhokoľvek ospravedlniteľného dôvodu nekonal, t. j. v namietanom konaní došlo k zbytočným prietahom v trvaní takmer 28 mesiacov.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v namietanom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

Keďže označené konanie nebolo do času rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 316/2008 v ďalšom období postupoval bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia tohto práva, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu celkovú dĺžku namietaného konania (takmer päť rokov od podania žaloby), berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, správanie sťažovateľa ako účastníka konania a najmä dĺžku obdobia neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu považoval ústavný súd priznanie sumy 2 000 € sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (výrok 3 tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. M. L. (výrok 4 tohto nálezu); sťažovateľ žiadal úhradu trov konania v sume 254,88 €. Vzhľadom na to, že trovy konania požadované sťažovateľom neprekračovali sumu vypočítanú podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd ich priznal v sume ním požadovanej.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júna 2010